
Dificultats de veu, parla, llenguatge i comunicació associades a altres trastorns del desenvolupament infantil

PID_00256939

Eva Aguilar Mediavilla
Alfonso Igualada Pérez
Daniel Adrover Roig
Thais Agut Quijano
Helena Alvarado Alonso
Anna Amadó Codony
Laura Bosch Galceran
Lourdes Busquets Ferrer
Eliseo Diez-Itza
Àngels Esteller Cano
Roser Fernández-Olaria
Mª Ángeles López
Raül López Penadés
Verónica Martínez López
Manuela Miranda Fernández
Gemma Moya Galé
Josep A. Pérez Castelló
Miguel Pérez Pereira
Víctor Sánchez Azanza
Jessica Serrano Ortiz
Elisabet Serrat-Sellabona

Inmaculada Sureda García
Mario Valera Pozo
Mª José Vidal Torres

Eva Aguilar Mediavilla	Alfonso Igualada Pérez	Daniel Adrover Roig	Thais Agut Quijano
Helena Alvarado Alonso	Anna Amadó Codony	Laura Bosch Galceran	Lourdes Busquets Ferrer
Eliseo Díez-Itza	Àngels Esteller Cano	Roser Fernández-Olaria	Mª Ángeles López
Raül López Penadés	Verónica Martínez López	Manuela Miranda Fernández	Gemma Moya Galé
Josep A. Pérez Castelló	Miguel Pérez Pereira	Víctor Sánchez Azanza	Jessica Serrano Ortiz
Elisabet Serrat-Sellabona	Inmaculada Sureda García	Mario Valera Pozo	Mª José Vidal Torres

Primera edició: setembre 2018

© Eva Aguilar Mediavilla, Alfonso Igualada Pérez, Daniel Adrover Roig, Thais Agut Quijano, Helena Alvarado Alonso, Anna Amadó Codony, Laura Bosch Galceran, Lourdes Busquets Ferrer, Eliseo Díez-Itza, Àngels Esteller Cano, Roser Fernández-Olaria, Mª Ángeles López, Raül López Penadés, Verónica Martínez López, Manuela Miranda Fernández, Gemma Moya Galé, Josep A. Pérez Castelló, Miguel Pérez Pereira, Víctor Sánchez Azanza, Jessica Serrano Ortiz, Elisabet Serrat-Sellabona, Inmaculada Sureda García, Mario Valera Pozo, Mª José Vidal Torres

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2018

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Reproducció i edició: Oberta UOC Publishing, SL
Reservada la seva propietat. Si la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Noves perspectives de les dificultats de veu, parla, llenguatge i comunicació associades a altres trastorns del desenvolupament infantil

Eva Aguilar Mediavilla i Alfonso Igualada Pérez

1. Conceptes previs
2. Explicacions teòriques sobre les dificultats del neurodesenvolupament
3. Classificacions de les patologies del llenguatge infantil
4. Estructura del manual
5. Conclusions
6. Bibliografia

Mòdul didàctic 2

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Dificultats sensorials i desenvolupament del llenguatge

Miguel Pérez Pereira

1. Ceguesa i desenvolupament del llenguatge
2. Sordesa i desenvolupament del llenguatge
3. Conclusions
4. Bibliografia

Mòdul didàctic 3

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Trastorns del llenguatge deguts al dany cerebral adquirit i neurodegeneració cerebral

Àngels Esteller Cano i Mª José Vidal Torres

1. Definició, classificació i característiques de l'afàsia infantil
2. Avaluació logopèdica de les afàsies infantils
3. Tractament logopèdic en afàsies infantils
4. Conclusions
5. Bibliografia

Mòdul didàctic 4

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Trastorns de la veu, parla, llenguatge i comunicació en la paràlisi cerebral infantil

Gemma Moya Galé

1. Definició, classificació i característiques de la paràlisi cerebral infantil
2. Avaluació de la paràlisi cerebral
3. Tractament
4. Conclusions
5. Bibliografia

Mòdul didàctic 5

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Desenvolupament del llenguatge en les síndromes genètiques neuroevolutives amb discapacitat intel·lectual

Eliseo Diez-Itza, Verónica Martínez López, Mª Ángeles López i Manuela Miranda Fernández

1. Introducció: especificitat sindròmica del llenguatge en la discapacitat intel·lectual
2. Definició, classificació i característiques
3. Avaluació
4. Tractament
5. Conclusions
6. Bibliografia

Mòdul didàctic 6

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Comunicació, llenguatge i parla en la síndrome de Down

Anna Amadó Codony i Roser Fernández-Olaria

1. Definició, classificació i característiques
2. Avaluació en la síndrome de Down
3. Tractament en la síndrome de Down
4. Conclusions
5. Bibliografia

Mòdul didàctic 7

Trastorns del llenguatge associats a condicions biomèdiques. Trastorn de l'espectre autista i dificultats de la veu, parla, llenguatge i comunicació

Elisabet Serrat-Sellabona i Jessica Serrano Ortiz

1. Definició, classificació i característiques dels trastorns de l'espectre de l'autisme
2. Característiques específiques del llenguatge i la comunicació
3. Avaluació en persones amb TEA
4. Tractament logopèdic en persones amb TEA
5. Conclusions
6. Bibliografia

Mòdul didàctic 8

Factors de risc dels trastorns del llenguatge. Prematuritat i dificultats del llenguatge

Laura Bosch Galceran, Thais Agut Quijano i Lourdes Busquets Ferrer

1. Definició, classificació i característiques
2. Seguiment i intervenció
3. Conclusions
4. Bibliografia

Mòdul didàctic 9

Factors de risc dels trastorns del llenguatge. Afectació del llenguatge a causa de variables socials i emocionals

Inmaculada Sureda García, Mario Valera Pozo i Eva Aguilar Mediavilla

1. Dificultats de llenguatge associades a mancances en variables socials
2. Trastorn de la comunicació per ansietat infantil: el mutisme selectiu
3. Variables socials i afectives que modulen la disfèmia
4. Variables socials i emocionals de la disfonia: disfonia psicògena
5. Conclusions
6. Bibliografia

Mòdul didàctic 10

Trastorns concurrents amb els trastorns del llenguatge. Dificultats del llenguatge associades a les dificultats específiques de l'aprenentatge

Helena Alvarado Alonso i Josep A. Pérez Castelló

1. Definició, classificació i característiques
2. Avaluació i diagnòstic dels trastorns específics de l'aprenentatge
3. Tractament
4. Conclusions
5. Bibliografia

Mòdul didàctic 11

Trastorns concurrents amb els trastorns del llenguatge. Dificultats del llenguatge associades a un dèficit en les funcions executives

Víctor Sánchez Azanza, Raül López Penadés i Daniel Adrover Roig

1. Introducció general: sistemes de classificació i trastorns del desenvolupament associats al dèficit en les funcions executives
2. Trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat i patologia del llenguatge
3. Trastorn del processament auditiu i patologia del llenguatge
4. Avaluació
5. Tractament
6. Conclusions
7. Bibliografia

Glossari

abandonament *m* Situació extrema, considerada un tipus de maltractament, en la qual els infants no reben les cures necessàries per a desenvolupar-se.

actualització en memòria *f* Component de les funcions executives referent a la capacitat per a manejar informació nova en diferents situacions.

afàsia *f* Incapacitat d'utilitzar el llenguatge a conseqüència d'una lesió a les àrees cerebrals responsables.

agnòsia auditiva verbal *f* Impossibilitat de donar significat semàntic als fonemes.

agnòsia *f* Incapacitat per a identificar l'estimulació sensorial.

agrafia *f* Pèrdua de l'habilitat per a produir llenguatge escrit.

alèxia *f* Pèrdua de la capacitat lectora.

alimentació parenteral *f* Mètode d'alimentació que per via intravenosa aporta els nutrients necessaris al pacient. En el cas de nounats molt prematurs, s'utilitza en l'ingrés fins que toleren la via enteral.

amaurosi congènita de Leber *f* Retinopatia d'origen genètic que comença, generalment, en el naixement i perdura en la infància, en la qual hi ha una pèrdua de cons i bastons en la retina, i que provoca deficiència visual severa.

anoftàlmia *f* Defecte de naixement pel qual l'infant neix sense un ull o cap ull.

anomalia congènita d'òrgan de Corti *f* Anomalia que transforma les ones sonores en corrent nerviós.

anòxia *f* Manca d'oxigen a la sang o els teixits corporals.

aparell bucofonatori *m*
sin. sistema estomatognàtic

apràxia *f* Incapacitat de dur a terme moviments intencionats, apresos i familiars, malgrat no haver-hi una alteració motora subjacent.

aprenentatge cultural *m* Procés d'adquisició de coneixement i llenguatge per imitació amb inversió de rol, els quals es transmeten a les generacions següents.

aprenentatge del llenguatge *m* Procés d'aprenentatge dels infants en contextos d'interacció amb els adults, gràcies a habilitats sociocognitives com l'atenció conjunta i la lectura intencional.

aprenentatge sense error *m* Tècnica d'aprenentatge per discriminació que elimina o minimitza l'elecció de l'opció incorrecta.

argot *m* Llenguatge difícil d'entendre.

atàxia *f* Trastorn caracteritzat per la disminució de la capacitat de coordinar els moviments.

atenció conjunta *f* Capacitat dels infants de focalitzar l'atenció, típicament mitjançant la mirada, en allò mateix a què atén una altra persona.

atenció precoç *f* Conjunt d'intervencions dirigides a la població infantil des del naixement fins a sis anys, a la família i a l'entorn, que té com a objectiu donar resposta al més aviat possible a les necessitats, transitòries o permanents, que presenten els infants amb trastorns en el desenvolupament o amb risc de patir-los, i que és molt més eficaç com més precoç sigui l'aplicació d'un programa.

atetosi *f* Síndrome de moviments lents, repetitius i involuntaris típics de la paràlisi cerebral discinètica.

atròfia del nervi òptic *f* Dany del nervi que transmet les imatges de l'ull al cervell per diferents causes.

audiometria conductual *f* Detecció de respostes involuntàries al so, com girar el cap o fer la pipa, en nadons de zero a cinc mesos.

audiometria tonal *f* Prova per a avaluar de manera ràpida la capacitat auditiva d'un pacient i conèixer els llindars absoluts de la percepció de sons tonals.

audiometria vocal *f* Prova que permet conèixer la comprensió de llenguatge i la capacitat de discriminar fonemes utilitzant llistes de frases, paraules monosíl·labes i bisíl·labes, i logòtoms.

sin. **audiometria verbal**

audiometria verbal *f*

sin. **audiometria vocal**

autoinstrucció *f* Comentari o oració que la persona pot dir-se a si mateixa a manera de suggeriment mentre fa una tasca o activitat, de manera que en guii el comportament per a aconseguir un objectiu.

avaluació dinàmica *f* Avaluació del llenguatge que examina la capacitat de l'infant per a aprendre conceptes nous, usant, per exemple, proves de repetició de pseudoparaulas o d'associació semàntica ràpida. El concepte oposat és l'avaluació estàtica, en què s'usa, per exemple, un test.

balboteig *m* Repetició sil·làbica que combina una consonant i una vocal, característica de l'edat entre set i deu mesos en infants amb un desenvolupament típic.

bradicinèsia *f* Lentitud del moviment.

bradipsíquia *f* Alentiment generalitzat dels processos de pensament.

braquicefàlia *f* Malformació del crani que consisteix en un cap curt, ample i aplanat a nivell occipital.

braquidactília *f* Curtedat anormal dels dits de les mans i dels peus.

bruxisme *m* Grinyol de dents inconscient i compulsiu, especialment durant el son o com a mecanisme per a alliberar tensió quan s'està despert.

burden of disease *m* Vegeu **càrrega de malaltia**.

sin. càrrega de morbiditat

canvi de tasca *m* Component de les funcions executives referent a la capacitat per a alternar entre objectius utilitzant informació rellevant amb vista a prendre decisions.

càrrega de malaltia *f* Terme encunyat per l'Organització Mundial de la Salut per a quantificar les conseqüències de diverses malalties i lesions i així establir un ordre de prioritats d'intervenció.

en burden of disease

càrrega de morbiditat *f*

sin. càrrega de malaltia

cavitat ventricular *f* Vegeu **ventricle cerebral**.

CDA *m* Vegeu **coeficient de difusió aparent**.

cifoscoliosi *f* Curvatura anormal de la columna vertebral.

cifosi *f* Desviació exagerada de la columna vertebral des del pla lateral.

classe social *f* Grup de persones que pertanyen a un mateix nivell social, determinat generalment per l'afinitat de costums i interessos i els mateixos mitjans econòmics.

clinodactília *f* Curvatura o desviació externa o interna d'un o més dits de la mà o del peu.

coeficient de difusió aparent *m* Vegeu **ressonància magnètica**.

sigla CDA

comorbiditat *f* Coincidència en una mateixa persona de més d'un trastorn o símptoma de diversos trastorns quan s'ha de fer un abordatge terapèutic dels trastorns i quan la presència dels trastorns és més prevalent que aïlladament dins de la població general.

comunicació *f* Intercanvi d'informació entre individus mitjançant un codi.

comunicació total *f* Sistema de comunicació bimodal en el qual s'utilitzen simultàniament el llenguatge oral i el de signes.

conducta d'evitació *f* Comportament per a evitar involucrar-se en contextos de comunicació en públic.

conduïte arteriós persistent *m* Persistència després de néixer de la comunicació que hi ha normalment entre l'artèria pulmonar i l'aorta durant la vida fetal.

consciència fonològica *f* Reconeixement conscient dels sons del llenguatge parlat que permet processar els que formen les paraules d'una llengua determinada per a descompondre el llenguatge en les diferents unitats, com paraules, síl·labes i fonemes. S'avalua en l'edat preescolar mitjançant tasques que impliquen segmentar paraules en síl·labes o en fonemes, identificar paraules que rimen i modificar fonemes o síl·labes en paraules conegudes.

consciència numèrica *f* Integració del concepte de quantitat per a manejar-la mitjançant la representació algorítmica.

corea *f* Moviments desordenats, involuntaris, bruscs, d'amplitud desmesurada, que afecten els membres, el cap i, en casos greus, tot el cos.

corticoide antenatal *m* Hormona que en condicions normals es produeix a les glàndules suprarenals i que s'utilitza com a medicació abans d'un part prematur per a facilitar la maduració pulmonar del fetus i disminuir així la morbiditat i mortalitat perinatal secundària a la prematuritat.

criptorquídia *f* Manca de descens d'un testicle o tots dos cap a l'escrot.

cuedspeech method *m* Vegeu **mètode de la paraula complementada**.

escoliosi *f* Desviació de la columna vertebral des del pla frontal.

escorça prefrontal *f* Porció anterior dels lòbuls frontals del cervell, situada enfront de les àrees motora i premotora, que està implicada en la planificació de funcions executives, la presa de decisions i l'adequació del comportament social.

desenvolupament gramatical inicial *m* Primeres combinacions de paraules.

dixi *f* Ús de paraules o expressions com *aquí*, *allí*, *ara* o *llavors*, que se solen acompanyar d'un gest i denominades deíctics, que adquireixen un significat concret segons el context comunicatiu.

despreniment de retina *m* Separació de la part posterior de l'ull que rep la llum i transmet les imatges al cervell de la posició normal a causa d'un esquinçament. Si no es tracta aviat, pot ocasionar pèrdua permanent de la visió.

diadococinèsia *f* Habilitat per a fer seqüències ràpides i regulars de moviments alternats i oposats. Depèn de la capacitat per a detenir un moviment voluntari i orientar-lo en sentit contrari.

diagnòstic diferencial *m* Procediment a partir del qual es diagnostica una malaltia, trastorn, síndrome o qualsevol altra condició de la salut excloent la presència d'altres causes explicatives.

diastema *m* Espai existent entre dues dents contigües, especialment entre les incisives superiors.

dificultat *f*
sin. trastorn

dificultat primària de llenguatge *f*
sin. trastorn primari del llenguatge

dificultat secundària de llenguatge *f*
sin. trastorn secundari del llenguatge

diplegia espàstica *f* Paràlisi cerebral que afecta les extremitats inferiors i que es caracteritza perquè els músculs estan més tibants i rígids, la qual cosa dificulta controlar la postura i caminar.

diplopia *f* Trastorn de la visió pel qual la persona hi veu doble.

disàrtria *f* Trastorn motor de la parla d'origen neurològic que afecta els patrons de força, to, velocitat, amplitud i precisió de moviment involucrats en el bon funcionament dels subsistemes de parla.

discalcúlia *f* Dificultat per a aprendre matemàtiques.

discapacitat intel·lectual *f* Dificultat caracteritzada per la presència de limitacions importants tant en el funcionament intel·lectual com en el comportament adaptatiu expressat en les habilitats adaptatives conceptuals, socials i pràctiques. Apareix abans de divuit anys.

discinèsia *f* Trastorn caracteritzat pel moviment involuntari dels músculs.

disfàgia orofaríngia *f* Dificultat per a iniciar la deglució d'aliments i transportar el bol alimentari de la boca a l'esòfag.

disfèmia *f* Trastorn de la fluïdesa de la parla caracteritzat per la freqüent repetició o prolongació dels sons, síl·labes o paraules, o per dubtes o pauses freqüents que n'interrompen el flux rítmic.

disfonia *f* Trastorn de la fonació amb pèrdua parcial o total de la qualitat o quantitat de la veu com a conseqüència d'un dany estructural o funcional.

disfonia endocrinològica *f* Disfonia funcional el factor causal majoritari de la qual són els canvis hormonals produïts durant l'adolescència o durant el període en el cas de les dones.

disfonia espàstica *f* Disfonia funcional el factor causal majoritari de la qual és un esforç vocal molt exagerat associat a tics.

disfonia hipercinètica *f* Disfonia funcional el factor causal majoritari de la qual és l'ús excessiu de la veu.

disfonia hipocinètica *f* Disfonia funcional el factor causal majoritari de la qual és el poc ús de les cordes vocals.

disgenèsia cerebral *f* Desenvolupament defectuós del cervell que causa malformació.

disglòssia *f* Trastorn de la parla produït per una malformació o una característica diferent de l'aparell bucal articulador, com llavi leporí o paladar ogival, que produeix alteracions de la parla.

disgrafia *f* Dificultat per a l'escriptura.

displàsia broncopulmonar *f* Malaltia pulmonar crònica que afecta nous nats, especialment els prematurs extrems, i es caracteritza per la necessitat d'oxigen durant un període perllongat després del naixement.

dispràxia *f* Patologia psicomotriu que dificulta la coordinació de moviments funcionals. Un exemple és la dispràxia de la marxa.

dispràxia verbal *f* Trastorn de la coordinació dels moviments encarregats de produir els sons de la parla.

disortografia *f* Dificultat per a aprendre l'escriptura correcta de les paraules segons l'ortografia.

distonia *f* Trastorn motor de caràcter neurològic que resulta en moviments repetitius i/o trastorns posturals.

ecolàlia *f* Repetició compulsiva i involuntària de sons, paraules o frases que es pot produir de manera immediata o diferida a l'oïda prèviament.

ecopràxia *f* Repetició involuntària o imitació de moviments observats d'altres persones.

enterocolitis necrosant *f* Malaltia intestinal greu que apareix en nous nats especialment prematurs, que es produeix quan el teixit de l'intestí s'inflama i causa dany o destrucció de quantitats variables de teixit, amb més incidència com menys edat gestacional i menor pes en néixer.

entorn natural d'aprenentatge *m* Entorn d'experiències diàries, esdeveniments i llocs, que són fonts d'oportunitats perquè els infants aprenguin i millorin les competències comportamentals i lingüístiques.

entrada *m* Informació que rep un subjecte.
en input

entrada lingüística *f* Llenguatge que l'infant rep de l'entorn i que li permet aprendre i desenvolupar el seu.
en input lingüístic

enuresi *f* Incontinència urinària que té diverses causes, entre les quals hi ha les psicològiques.

epicant *m* Plec de la pell de la parpella superior que cobreix l'angle intern de l'ull, normal en infants molt petits i persones de raça asiàtica.
sin. plec epicàntic

epigènesi *f* Canvis en l'expressió gènica durant el desenvolupament que es relacionen amb factors mediambientals i depenen de mecanismes moleculars abans que genètics, en els quals es modifica la funció dels gens sense canviar la seqüència de l'ADN.

error de comissió *m* Error consistent a donar una resposta equivocada o a donar una resposta quan no és adequat donar-la.

error d'omissió *m* Error consistent a no donar una resposta quan es requereix donar-la.

escala autoinformada *f* Escala dissenyada per ser completada per la persona objecte d'avaluació.

escala de Wecker *f* Escala que permet quantificar el grau de pèrdua de visió d'una persona i que s'utilitza com a criteri per a concedir prestacions per discapacitat visual.

escala heteroinformada *f* Escala dissenyada per ser completada per altres persones diferents de la persona objecte d'avaluació.

espasticitat *f* Trastorn motor en què alguns músculs es contreuen de manera permanent, per la qual cosa n'augmenta la rigidesa.

estereotípia *f* Moviment repetitiu, estereotipat i sense cap finalitat.

estil analític *m* Estil d'aprenentatge dels infants que usen les paraules individualment abans de fer-ho en combinació amb les altres. Posteriorment començaran a emprar-les en combinacions amb altres paraules en els primers esquemes combinatoris. Els infants amb aquest estil són escassament imitadors.

estil gestàltic *m* Estil de processament que segueixen certs infants en el desenvolupament gramatical inicial, en què imiten elements de dues o més paraules sense diferenciar-ne els elements constitutius. Posteriorment podran

començar a analitzar aquests elements constitutius i a emprar-los en combinació amb una varietat de paraules. Els infants amb aquest estil són altament imitadors i utilitzen una bona memòria auditiva.

estil parental *m* Estil de criança. N'hi ha quatre tipus en funció de les variables exigència i afecte: de pares autoritaris que donen poc afecte i són molt exigents; de pares indulgents que donen molt afecte però són molt poc exigents; de pares negligents que no donen ni afecte ni exigeixen res als fills, i de pares democràtics que donen molt afecte als fills però també els exigeixen molt.

estimulació baixa *f* Situació en què hi ha suport lingüístic de l'infant però que no és suficient, és inadequat o és de baixa qualitat per a assegurar un desenvolupament lingüístic òptim.

estrabisme *m* Condició en què es produeix una desviació de l'alineament dels eixos oculars pel que fa a l'objecte de fixació.

estudi neuroimagineològic *m* Ecografia, ressonància magnètica i tomografia computada aplicades amb finalitat diagnòstica en l'avaluació neurològica i la identificació de possibles lesions del sistema nerviós central.

etapa prelingüística *f* Etapa prèvia a l'aparició del llenguatge durant la qual la majoria d'infant desenvolupen un sistema d'habilitats comunicatives ric i complex que serà la base necessària per a l'ús inicial del llenguatge.

etiologia *f* Estudi de les causes de les patologies.

explosió de vocabulari *f* Un o diversos moments del desenvolupament dels infants, típicament cap a dinou mesos d'edat, en què es produeix un augment molt important del vocabulari.

extensió semàntica *f* Estratègia educativa en resposta a una producció d'un infant en la qual es recull aquesta producció i es fa més complexa semànticament. Per exemple: infant: *vull aquesta*; adult: *vols la pilota gran?*

factor de risc *m* Condició biològica o ambiental que pot augmentar la probabilitat d'aparició d'una patologia.

fenotip *m* Realització observable de la informació genètica en un determinat ambient.

fibra corticoespinal *f* Fibra que connecta l'escorça cerebral amb la medul·la espinal, responsable de controlar l'activitat de les neurones motores de la medul·la espinal sobre la musculatura del tronc i les extremitats.

fibroplàsia retrolental *f* Afecció que sol aparèixer en infants prematurs sotmesos a tractament amb un excés d'oxigen hiperbàric que produeix una retinopatia.

sin. **retinopatia de prematuritat**

fissura palatina *f* Fissura a la línia mitjana del paladar per un defecte en la fusió dels dos costats durant el desenvolupament embrionari. Pot ser completa, i aleshores s'estén pels paladars tou i dur fins a la cavitat nasal, o incompleta.

fissura palpebral *f* Obertura natural entre les parpelles que dona la forma característica a l'ull i gràcies a la qual podem obrir-lo i tancar-lo.

fluïdesa *f* Dimensió de la parla que fa referència a l'articulació contínua dels sons.

fòbia social *f* Trastorn que es caracteritza per l'ansietat viscuda en veure's exposat a la comunicació en públic o en l'anticipació d'aquesta situació i que sol anar acompanyat de conductes d'evitació.

força il·locutiva *f* Força intencional que té un enunciat i que constitueix allò que l'emissor pretén transmetre realment al receptor.

funció executiva *f* Comportament dirigit a una meta.

glaucoma congènit *m* Augment de la pressió interna de l'ull en els tres primers anys de vida a causa d'una sèrie d'anomalies i que pot danyar el nervi òptic.

hèlix *f* Vora prominent de l'aurícula.

hemianòpsia *f* Pèrdua total o parcial de la meitat del camp visual d'un ull o tots dos.

hemilateral *adj* Que afecta un costat del cos. En el cas de la sordesa, que afecta una de les orelles.

hemiparèsia espàstica *f* Tipus de paràlisi cerebral que afecta un braç i una cama del mateix costat del cos.

sin. **hemiplegia**

hemiplegia *f*

sin. **hemiparèsia espàstica**

hemoptisi *f* Expectoració de sang fresca provinent del sistema respiratori, concretament de la zona subglòtica.

hemorràgia intraventricular *f* Sagnat produït dins dels espais del cervell que contenen el líquid cefalorraquidi. És el sagnat intracranial més freqüent en el nou-nat prematur. N'hi ha tres graus segons la gravetat i extensió del sagnat. Les seves complicacions són la hidrocefàlia posthemorràgica i l'infart periventricular.

hidrocefàlia posthemorràgica *f* Acumulació excessiva de líquid cefalorraquidi als ventricles per obstrucció o per dificultat per a absorbir-lo, secun-

dari a una hemorràgia intraventricular. És més freqüent en les formes greus d'hemorràgia intraventricular i se sol diagnosticar mitjançant ecografia.

hiperactivitat *f* Excés d'activitat motora.

hiperacúsia *f* Baixa tolerància a diversos sons que, sense considerar-se d'intensitat elevada, resulten molestos per al qui els sent.

hiperadducció *f* Contracció muscular excessiva durant la fonació.

hipercalcèmia *f* Concentració de calci en sang superior a la normal.

hiperfàgia *f* Desig compulsiu de menjar que determina una ingesta d'aliments excessiva i descontrolada.

hiperlaxitud *f* Mobilitat excessiva de les articulacions que no causa dolor.
sin. **hipermobilitat articular**

hipermobilitat articular *f*
sin. **hiperlaxitud**

hiperlèxia *f* Bona habilitat de la mecànica motora de la lectura amb baixa comprensió del contingut llegit.

hipernasalitat *f* Ressonància de la cavitat nasal que es percep en sons orals (per ex., /p/, /t/, /k/) per mal funcionament del tancament velofaríngi.

hiperreflèxia *f* Trastorn neurològic caracteritzat per un augment de les reaccions reflexes.

hipertelorisme *m* Augment anormal de la distància entre les òrbites oculars.

hipofonia *f* Reducció del volum de la veu. És típica de diferents tipus de disàrtria.

hipogonadisme *m* Dèficit de l'activitat secretora dels ovaris o dels testicles.

hipoplàsia del cervell *f* Condició neurològica en què el cervell no es desenvolupa per complet o és més petit del normal.

hipoplàsia medifacial *f*
sin. **retrusió medifacial**

hipotonicitat *f* Disminució del to muscular. Pot ser el senyal d'un problema en el sistema nerviós central, d'un trastorn genètic o d'un trastorn muscular.

hipòxia *f* Insuficient aportació d'oxigen a la sang que afecta les funcions de les cèl·lules i teixits de l'organisme.

hipòxia perinatal *f* Hipòxia durant el naixement que es refereix a la privació d'oxigen al cervell i que pot tenir conseqüències molt importants per al desenvolupament correcte.

imitació amb inversió de rol *f* Imitació de les accions i les expressions lingüístiques dels adults, a les quals els infants donen la mateixa intencionalitat que creuen veure en ells.

inatenció *f* Dificultat per a focalitzar l'atenció i per a mantenir-la en el temps.

infart periventricular hemorràgic *m* Infart venós en la substància blanca cerebral periventricular. La necrosi o destrucció del teixit sol ser secundària a una hemorràgia intraventricular que comprimeix les venes veïnes. Si afecta les fibres corticoespinals, causarà una hemiparèsia del costat del cos contrari a l'infart.

inhibició *f* Component de les funcions executives referent a la capacitat per a resistir la influència de la informació distractora o irrellevant.

input *m* Vegeu **entrada**.

input lingüístic *m* Vegeu **entrada lingüística**.

insuficiència velofaríngia *f* Anomalia causada per un defecte congènit en l'estructura de l'esfínter velofaríngi, entre la bucofaringe i la nasofaringe, sovint com a conseqüència d'anomalies anatòmiques del paladar. El tancament de la cavitat oral per sota de les vies nasals no és complet, de manera que els aliments poden ser regurgitats pel nas i es pot produir parla hipernasal.

intel·ligibilitat *f* Facilitat d'un oïdor per a descodificar correctament el missatge d'un parlant.

intervenció naturalista *f* Intervenció enfocada a obtenir millores de les conductes de les persones (per exemple, pares i fill) en el seu context natural (per exemple, l'escola o la llar). Inclou tècniques d'intervenció com la modificació de l'entorn, tècniques d'interacció o estratègies basades en els interessos i les rutines naturals que reforcen de manera contextualitzada les interaccions.

inversió pronominal *f* Ús erroni dels pronoms personals i possessius especialment entre la primera i segona persones (per ex., *jo* en comptes de *tu*, o *meu* en comptes de *teu*, i viceversa). L'ús correcte d'aquests pronoms i possessius exigeix poder fer el canvi de referència apropiat al rol com a parlant o oïdor (per ex., *jo* soc *tu* quan l'interlocutor em parla, però *jo* quan em refereixo a mi mateix).

joc simbòlic *m* Joc lliure en què es permet que els infants representin les emocions, els desitjos, allò que voldrien realment, i que permet elaborar les pròpies pors per a poder ser més estables emocionalment.

labilitat *f* Inestabilitat de les emocions i la seva manifestació de manera sobtada i brusca.

lectura intencional *f* Interpretació de les intencions dels altres.

llenguatge *m* Sistema de comunicació estructurada per al qual hi ha un context d'ús i certs principis combinatoris formals, que es defineix sobre la base dels components foneticofonològic, lexicosemàntic, morfosintàctic i pragmàtic.

llengua de signes *f* Llengua articulada amb les mans, la cara i el cos que empren els sords o persones que s'hi relacionen, de caràcter visual, espacial, gestual i manual, i que comparteix característiques pròpies de qualsevol llengua humana.

llengua opaca *f* Llengua en què no hi ha una correspondència directa entre els fonemes i les lletres. Un mateix grafema es pot pronunciar de diverses maneres. Per exemple, l'anglès o el francès.

llengua transparent *f* Llengua en què hi ha una correspondència directa entre els fonemes i les lletres. L'escrit es llegeix tal com es pronuncia, ja que els grafemes es pronuncien sempre amb el mateix so. Per exemple, el castellà.

llenguatge referencial *m* Llenguatge usat per a anomenar les coses, persones o accions.

llenguatge regulador *m* Llenguatge usat perquè algú o un mateix tingui una conducta.

leucomalàcia periventricular quística *f* Lesió histològica que es produeix per falta d'oxigen o per inflamació de la substància blanca que envolta els ventricles i que condueix a un reblaniment i destrucció del teixit donant lloc a quists. És molt característica dels nounats prematurs, fàcilment diagnosticable amb ecografia cerebral, associada amb la diplegia espàtica i d'una incidència baixa (2% dels nounats prematurs).

líquid cefalorraquidi *m* Líquid que envolta el cervell i la medul·la espinal, té una funció protectora i contribueix a mantenir la pressió intracranial.

LME *f* Vegeu **longitud mitjana de les emissions**.

logàtom *m* Paraula sense sentit.

logofòbia *f* Por irracional i desproporcionada a parlar, normalment en públic.

logorrea *f* Loquacitat excessiva, parla incontrolable i contínua.

longitud de seqüència *m* Longitud de la successió d'unitats mantingudes en memòria. Per exemple, memoritzar la successió de nou dígit d'un telèfon mòbil implica tenir una longitud de seqüència de nou unitats.

en span

longitud mitjana de les emissions *f* Mesura de la complexitat morfosintàctica del llenguatge infantil que es considera un indicador general del desenvolupament lingüístic. S'obté comptant el nombre de paraules o morfemes de cada emissió, calculant-ne el sumatori i dividint pel total d'emissions, i se sol calcular sobre cent emissions en paraules o en morfemes.

sigla LME

en phonological mean length of utterance

sigla pMLU

longitud mitjana fonològica de l'enunciat *f* Mètode per a quantificar la complexitat fonològica de les paraules que produeix espontàniament l'infant i que s'obté a partir del nombre de segments consonàntics i vocàlics produïts correctament, valorant doblement les consonants quan estan ben pronunciades i penalitzant les omissions.

macrocefàlia *f* Grandària excessiva del cap en relació amb la resta del cos. El perímetre cefàlic és més gran de dues desviacions estàndards que la mitjana per a l'edat, sexe i raça.

macrognatisme *m* Hiperplàsia o grandària de la mandíbula.

macroorquidisme *m* Augment anormal del volum testicular.

malaltia de Hirschsprung *f* Absència congènita de ganglis autònoms al còlon que provoca peristaltisme escàs o absent al segment afectat, acumulació de femta i dilatació intestinal.

malaltia de la membrana hialina *f* Quadre de dificultat respiratòria greu i progressiva la incidència del qual és més alta com més prematur és el nounat, i present fins al 50% dels prematurs entre 26-28 setmanes, que ocorre quan no hi ha prou agent tensioactiu als pulmons, la qual cosa impedeix mantenir les vies respiratòries obertes i dificulta la respiració després del part.

maloclusió dental *f* Contacte anormal de les dents del maxil·lar superior amb les de l'inferior.

manierisme *m* Moviment repetitiu sense cap finalitat que es fa sempre de la mateixa manera.

memòria de treball *f* Conjunt de processos i mecanismes mentals que permeten emmagatzemar temporalment la informació per a ser manipulada.

sin. memòria operativa

memòria operativa *f*

sin. memòria de treball

mètode de la paraula complementada *m* Sistema augmentatiu que pretén facilitar la lectura de llavis i fer més clara la identificació dels fonemes. Em-

pra simultàniament complements manuals que no tenen significat lingüístic i que acompanyen els sons produïts mitjançant llenguatge oral.

en cuedspeech method

microcefàlia *f* Grandària excessivament petita del cap en relació amb la resta del cos. El perímetre cefàlic és més petit de dues desviacions estàndards que la mitjana per a l'edat, sexe i raça.

microftàlmia *f* Defecte de naixement pel qual un ull o els dos no tenen un desenvolupament complet i tenen una grandària molt petita.

micrognatisme *m* Hipoplàsia o grandària petita de la mandíbula.

mielinització *f* Recobrint de les connexions entre les neurones amb una membrana especialitzada que permet transmetre adequadament els impulsos nerviosos. En l'embrió humà comença entorn de la catorzena setmana després de la fecundació.

monotong *m* Grup de dues vocals en les quals una és muda, com en *guerra*.

monotonia *f* Limitació de l'extensió tonal de la veu.

multiparitat *f* Condició en la dona que ha tingut més d'un embaràs i part. Es considera gran multiparitat a partir de cinc parts. S'utilitza també per a designar un embaràs amb part múltiple (per exemple, bessons).

negligència *f* Omissió intencional d'un adult, considerada maltractament, del deure de satisfer les necessitats d'un infant o de proveir-li la cura que necessita, quan té els mitjans i les eines per a fer-ho.

neocòrtex *m* Regió del cervell, 90% de l'escorça, que s'encarrega de raonar, prendre decisions i pensar en abstracte.

neologisme *m* Paraula nova i estranya, creada mitjançant deformació, substitució, inversió o creació de fonemes.

neuroconstructivisme *m* Corrent teòric que considera que el desenvolupament humà es duu a terme en interacció activa entre elements biològics i ambientals.

neuroevolutiu -iva *adj* Relacionat amb el desenvolupament del cervell i el sistema nerviós central.

neurotípic -a *adj* Dit de persones amb un desenvolupament normal, sense trastorns, que poden integrar el grup de comparació en els estudis científics.

neurotransmissor *m* Substància química la principal funció de la qual és transmetre informació d'una neurona a una altra travessant l'espai, denominat espai sinàptic.

nistagme *m* Moviment involuntari dels ulls, ràpid i repetitiu, que pot ser vertical, horitzontal o rotatori.

normalització (a l'aula) *f* Normalització de la dificultat o trastorn d'un alumne per a la resta d'alumnes. Conscienciació de la situació de l'alumne amb necessitats de suport educatiu perquè els companys l'acceptin amb més facilitat. Màxim acostament de l'infant amb aquestes necessitats al currículum ordinari de la manera més similar possible a la resta dels alumnes perquè no se senti en una situació massa diferent de la dels companys.

nounat preterme *m* Nounat nascut abans de les trenta-set setmanes de gestació.

odinofàgia *f* Mal de coll en empassar.

opacitat corneal *f* Afecció produïda per una pèrdua de la transparència de la còrnia per diferents causes, com traumatisme, inflamació, infecció, distròfia o degeneració. La còrnia es fa opaca i no permet el pas de la llum i de la imatge a l'interior de l'ull de manera correcta, de manera que es produeix una disminució de la visió.

opistòton *m* Espasme muscular intens i perllongat que fa que l'esquena s'arquegi de manera marcada i el cap i els talons s'inclinin cap enrere, de manera que el cos queda corbat cap a enrere en forma de C invertida.

optotip *m* Imatge dissenyada especialment amb lletres, números o figures que s'empren per a mesurar l'agudesia visual i la visió dels colors.

ordre seqüencial d'una sèrie de tons *m* Llista d'estímuls auditius dels quals s'ha de recordar l'ordre d'aparició.

osteopènia del prematur *f* Malaltia òssia metabòlica conseqüència de la mineralització òssia insuficient dels ossos del nascut prematur en les primeres setmanes postnatsals.

otàlgia *f* Dolor d'oïda.

ototòxic -a *adj* Referit a un fàrmac, metall o agent químic, que té un efecte nociu sobre l'oïda.

output *m* Vegeu **sortida**.

paladar ogival *m* Paladar més estret del normal amb una elevació a la part central i una arcuació pronunciada a la part lateral, en forma de volta ogival en comptes de forma arrodonida, i no tan alt en la porció central.

parafàsia *f* Deformació o substitució de síl·labes o paraules completes, causada per un defecte inconscient en l'elecció de les formes d'expressió.

paragrafia *f* Combinació incorrecta de lletres en les paraules.

paralèxia *f* Error en la lectura en el qual les lletres d'una paraula són confoses per unes altres semblants visualment, i substitució de paraules per altres relacionades semànticament.

paraula contingut *f* Paraula que aporta un major significat a l'oració. És típicament el substantiu, el verb i l'adjectiu.

paraula funció *f* Paraula que té sobretot una funció gramatical. Per exemple, la conjunció, la preposició i el determinant.

parestèsia *f* Sensació de formigueig, adormiment o insensibilitat d'una part del cos.

parla *f* Mitjà oral que usem per a comunicar-nos. Concretament, sons lingüístics produïts mitjançant els seus subsistemes (respiració, fonació, articulació, ressonància i prosòdia) i, al seu torn, la seva percepció.

parla contingut *f* Estil de comunicació mitjançant el qual el cuidador parla sobre el que hi ha en el focus d'atenció actual del nadó mantenint la comunicació i etiquetant el contingut.

parla telegràfica *f* Denominació proposada per Roger Brown com una característica del llenguatge dels infants petits, per semblança amb un telegrama, en el qual combinen solament paraules que tenen una gran aportació de significat, com noms, verbs i adjectius, i ometen les que són més gramaticals, com conjuncions, preposicions i determinants, i que dona lloc a frases que sempre són incompletes (per exemple, *seure cadira* en lloc de *vull seure a la cadira*).

perinatal *adj* Que ocorre al voltant del part, sia immediatament abans, durant o immediatament després.

permanència de l'objecte *f* Habilitat cognitiva per la qual els objectes continuen existint per si mateixos encara que no s'hi estigui actuant a sobre o no es vegin, que comença a construir-se de manera clara entre vuit i dotze mesos d'edat en els infants amb desenvolupament típic i culmina amb l'aparició de la capacitat representativa de la funció simbòlica.

perseveració *f* Tendència a mantenir i a repetir la mateixa resposta davant preguntes, situacions o estímuls diferents.

pla biològic *m* Dimensió genètica i cel·lular d'un ésser viu.

pla cognitiu *m* Dimensió relacionada amb les capacitats mentals i les operacions fetes en la ment, per exemple, percepció, raonament, intel·ligència o aprenentatge.

pla conductual *m* Conjunt d'accions visibles que presenta un ésser viu, i indicador observable i físic dels seus processos interns.

plec epicàntic *m*
sin. epicant

postnatal *adj* Que ocorre després del naixement del nadó.

potencial de disparitat *m* Resposta cerebral evocada per un canvi en la freqüència, intensitat, durada d'un to auditiu o una imatge visual, que es pot obtenir independentment de si el subjecte para esment a la seqüència o no.

potencial evocat auditiu del tronc de l'encèfal *m* Resposta cerebral automàtica emesa pel tronc de l'encèfal davant la presentació d'estímuls auditius.

pragmàtica del llenguatge *f* Component del llenguatge referent al seu ús i a les circumstàncies de la comunicació.

prematunitat *f* Naixement previ al final d'embaràs.

prenatal *m* Que té existència des de moments abans del naixement del nadó.

prevalença *f* Proporció d'individus d'un grup que presenta una característica en un moment determinat.

privació estimular *f* Situació en què no hi ha un suport lingüístic en l'àmbit social que permeti desenvolupar adequadament el llenguatge.

processament del llenguatge *m* Conjunt d'accions necessàries perquè el cervell produeixi o compregui un missatge lingüístic.

procés isquèmic *m* Procés que produeix una disminució transitòria o permanent del reg sanguini, amb la reducció consegüent de l'aportació d'oxigen necessari per a mantenir el teixit biològic.

prognatisme *m* Configuració facial anormal amb protrusió del maxil·lar o de la mandíbula per davant de la línia vertical que descendeix de l'arrel del nas.

proposició *f* Oració amb consideració del punt de vista semàntic, és a dir, dels significats que expressa.

prosòdia *f* Part de la fonologia que estudia els trets sonors que afecten les unitats més grans que els segments fonètics de la parla. La prosòdia inclou l'estudi d'elements com l'entonació, l'accent o el ritme. La prosòdia permet que un mateix conjunt de paraules pugui tenir un sentit diferent.

protodeclaració *f* Gest d'assenyalar utilitzat per a mostrar i ensenyar objectes o coses a altres persones.

prova de Snellen *f* Prova dissenyada per Herman Snellen per avaluar l'agudesia visual.

psicolingüística *f* branca de la psicologia que estudia els factors cognitius implicats en l'adquisició i processament del llenguatge.

ptosi palpebral *f* Caiguda de la parpella superior per feblesa congènita o adquirida del múscul elevador o paràlisi del tercer parell cranial.

recurs cohesiu *m* Recurs lingüístic que s'empra per a donar cohesió a una narració o a qualsevol gènere discursiu en general, l'ús del qual fa que l'interlocutor capti aquest discurs com un tot integrat. Per exemple, la referència pronominal o l'ús de la conjunció.

relació triàdica infant-objecte-adult *f* Atenció simultània dels infants als objectes i les persones.

ressonància magnètica *f* Tècnica de neuroimatge no invasiva ni ionitzant que utilitza ones de ràdio i un camp magnètic fort per a obtenir imatges del cervell de gran qualitat, pot donar informació no solament anatòmica sinó també funcional, fisiològica i de perfusió, i permet detectar possibles alteracions amb una major precisió que amb l'ús de tècniques ecogràfiques d'ultrasons. Per això és utilitzada amb freqüència amb finalitat de pronòstic.

ressonància magnètica potenciada en difusió *f* Ressonància magnètica per a mesurar la difusió aleatòria de les molècules d'aigua dins d'un teixit biològic que permet obtenir mapes del coeficient de difusió aparent que reflecteixen el moviment microscòpic de l'aigua. És molt útil per a diagnosticar precoçment lesions isquèmiques en què falta reg sanguini.

ressonància magnètica volumètrica *f* Ressonància magnètica en tres dimensions que permet obtenir volums cerebrals totals, dels diferents teixits del cervell cortical, de la substància blanca, dels nuclis grisos i del líquid cefalorraquidi.

retinopatia *f* Malaltia no inflamatòria de la retina causada per diferents afeccions.

retinopatia de prematuritat *f*
sin. fibroplàsia retrolental

retinopatia del prematur *f* Malaltia conseqüència d'un desenvolupament anormal dels vasos sanguinis de la retina en el nounat prematur. En la major part de casos es resol sense causar dany a la retina, però en un cas sever pot arribar a causar ceguesa. El prematur que neix amb un pes inferior a 1.200 grams i abans de 32 setmanes de gestació té un major risc de patir-la.

retroalimentació correctiva *f* Estratègia educativa mitjançant la qual s'informa implícitament o explícitament a l'interlocutor que algun element dels seus missatges no s'ha enunciat correctament i s'espera que el reformuli com a resultat.

retrusió medifacial *f* Alteració en el desenvolupament i creixement del terç mitjà facial, que es desenvolupa més lentament que els ulls, el front i la mandíbula inferior, i provoca un cert grau de concavitat.
sin. hipoplàsia medifacial

rubor malar *m* Rubor de la pell de les galtes provocat per flux sanguini anormal en aquesta zona.

sindactília *f* Anomalia congènita caracteritzada per la fusió o connexió de dos o més dits de les mans o dels peus, la majoria de les vegades solament a través de la pell.

sinofrídia *f* Unió o conjunció de les celles per sobre de la regió nasal.

sistema augmentatiu *m* Mètode de comunicació utilitzat per a suplementar o reemplaçar la funcionalitat i ús del llenguatge oral o escrit.

sistema estomatognàtic *m* Conjunt d'òrgans i teixits, com laringe, cavitat nasal, faringe, cavitat bucal o llavis, que permeten les funcions fisiològiques de parlar, produir sons, mastegar, deglutir, xarrupar, succionar, respirar i mostrar expressions facials.

sin. aparell bucofonatori

sistema extrapiramidal *m* Sistema format pels nuclis basals i nuclis subcorticals.

sistema piramidal *m* Conjunt d'axons motors que es desplacen des de la motoneurona superior de l'escorça cerebral fins a la medul·la espinal i que formen part del sistema nerviós central.

sin. via corticoespinal

sordesa de percepció *f* Sordesa produïda per l'anomalia congènita d'òrgan de Corti, de les vies nervioses que van de l'oïda al cervell, o dels centres nerviosos auditius.

sin. sordesa neurosensorial

sordesa neurosensorial *f*

sin. sordesa de percepció

sordesa de transmissió *f* Sordesa produïda per una patologia de l'oïda externa o de l'oïda mitjana i que afecta, per tant, la part mecànica de l'oïda.

sin. sordesa conductiva

sordesa conductiva *f*

sin. sordesa de transmissió

sordesa mixta *f* Sordesa produïda per una combinació d'hipoacúsia conductiva i hipoacúsia neurosensorial, lesions de les oïdes externa i mitjana, l'oïda interna i les vies i centres nerviosos auditius.

sordesa perilocutiva *f* Sordesa que apareix quan els infants comencen a parlar.

sordesa postlocutiva *f* Sordesa que apareix després que els infants aprenquin a parlar.

sordesa prelocutiva *f* Sordesa que apareix abans que els infants comencin a parlar.

solc nasolabial *m* Àrea anatòmica situada a la zona mitjana entre la vora del llavi superior i la base del nas, que és definida per dues crestes de pell.
sin. solc subnasal

solc subnasal *m*
sin. solc nasolabial

sortida *f* Informació que surt.
en output

span *f* Vegeu longitud de seqüència

substemes de parla *f pl* Respiració, fonació, articulació, ressonància i prosòdia.

surfactant *m* Líquid produït als pulmons del fetus al voltant de la setmana vint-i-sis d'embaràs que manté els alvèols oberts i fa possible que el nadó respiri després del part. En els prematurs amb malaltia de membrana hialina es pot administrar surfactant exogen a la via aèria.

syntactic bootstrapping *m* Hipòtesi que proposa que el significat de les paraules desconegudes s'adquireix almenys en part gràcies a les seves característiques gramaticals. La posició que ocupen i les paraules que les acompanyen ajuden els infants a captar-ne el significat.

tenotomia *f* Operació quirúrgica que consisteix a tallar parcialment o totalment un tendó.

teràpia miofuncional *f* Procediments i tècniques utilitzades per a reeducar funcions orofacials que poden originar, mantenir o empitjorar anormalitats de l'estructura muscular i/o òssia orofacial.

TORCH *f* Vegeu toxoplasmosi, rubèola, citomegalovirus, herpes simple i virus de la immunodeficiència humana.

toxoplasmosi, rubèola, citomegalovirus, herpes simple i virus de la immunodeficiència humana *f* Unitat patològica denominada TORCH.
sigla TORCH

tracoma *m* Inflamació de la conjuntiva causada pel bacteri *Chlamydia trachomatis*, endèmic de països càlids en desenvolupament on la pobresa, les condicions d'amuntegament i el sanejament deficient ajuden a propagar-la, que pot causar discapacitat visual severa, és contagiosa i la principal causa evitable de ceguesa a escala mundial.

tractografia *f* Tècnica de neuroimatge basada en la mesura de les propietats d'orientació de les molècules d'aigua al cervell que reflecteix la difusió direccional.

onal de l'aigua i permet obtenir imatges de la microestructura de la substància blanca i delinear els fascicles que componen les vies nervioses.

transducció *f* Transformació d'un tipus d'energia, per exemple, ones acústiques, en un altre tipus, per exemple, senyals elèctrics.

trastorn *m* Desequilibri o alteració considerada patològica.
sin. **dificultat**

trastorn articulatori *m* Patologia de l'articulació dels sons de la parla.

trastorn comòrbid *m* Associació de dos o més trastorns que no es poden considerar l'un causa de l'altre.

sin. **trastorn concorrent**

trastorn concorrent *m*

sin. **trastorn comòrbid**

trastorn de la comunicació *m* Els que afecten tots els sistemes de comunicació en la seva modalitat oral i/o gestual, o en la versió signada del llenguatge.

trastorn de la Tourette *m* Trastorn neurològic caracteritzat per moviments repetitius, estereotipats i involuntaris, i l'emissió de sons anomenats tics.

trastorn del desenvolupament del llenguatge *m* Retard persistent del llenguatge les conseqüències del qual poden afectar la comunicació i/o l'aprenentatge al llarg de la vida si no es resol a cinc anys, i sense una condició mèdica que l'explica, com dany cerebral, condició genètica, pèrdua auditiva, trastorn de l'espectre autista o discapacitat intel·lectual.

trastorn del llenguatge *m* Alteració que afecta la comunicació lingüística en qualsevol dels components fonològic, semàntic, sintàctic o pragmàtic de manera permanent i severa.

trastorn del llenguatge associat a alguna condició biomèdica *m*

Trastorn del llenguatge que es deriva d'una altra patologia o condició biològica coneguda, com la síndrome de Down o la sordesa.

trastorn primari del llenguatge *m* Trastorn per causa dels mateixos mecanismes implicats en el llenguatge.

sin. **dificultat primària de llenguatge**

trastorn secundari del llenguatge *m* Trastorn del llenguatge que es deriva d'un altre trastorn més ampli.

sin. **dificultat secundària de llenguatge**

trastorn del neurodesenvolupament *m* Trastorn iniciat en la infantesa que produeix deficiències de desenvolupament que afecten el funcionament personal, social, acadèmic o ocupacional. Aquestes deficiències són des

de limitacions de l'aprenentatge molt específiques o del control de les funcions executives fins a afectacions globals de les habilitats socials o de la intel·ligència.

trigonocefàlia *f* Fusió prematura de la sutura que uneix les dues meitats de l'os frontal del crani, que provoca una cresta sobre la línia mitjana del front, una prominència punxeguda triangular i ulls molt junts.

trombofília *f* Propensió a desenvolupar coàguls sanguinis a causa d'anormalitats en el sistema de coagulació.

vàlvula de derivació ventriculoperitoneal *f* Dispositiu utilitzat en cas d'hidrocefàlia per a regular l'augment de la pressió intracranial resultat de l'excés de líquid cefalorraquidi i que consisteix en una sonda que es col·loca als ventricles i comunica amb l'abdomen, on líquid cefalorraquidi és absorbit.

ventricle cerebral *m* Cada una de les quatre cavitats anatòmiques interconnectades per les quals circula el líquid cefalorraquidi.

vocatiu *m* Paraula que serveix per a cridar l'atenció de la persona a la qual ens dirigim.

veu *f* So originat a la laringe i modificat per les cavitats de ressonància.

via corticoespinal *f* Conjunt d'axons motors que es desplacen des de la motoneurona superior de l'escorça cerebral fins a la medul·la espinal i que formen part del sistema nerviós central.

sin. **sistema piramidal**

